

4. Resultats: efectes en el voluntariat

A continuació, es presenta informació relativa als resultats o efectes en el voluntariat del projecte Referents en base a la informació aportada pel voluntariat i les professionals.

Les tècniques de recollida d'informació utilitzades han estat les següents:

Quantitatives

- Enquesta mitjançant qüestionaris d'avaluació interna (dirigits al voluntariat).
- Enquesta dirigida al voluntariat sobre els efectes de la participació, mitjançant qüestionari elaborat adhoc per aquest estudi.

Qualitatives

- Entrevistes a professionals i voluntariat.
- Grups de discussió amb voluntariat.

L'anàlisi de les respostes al qüestionari, elaborat adhoc per aquest estudi, sobre els efectes percebuts del projecte es realitzarà des d'una doble perspectiva.

- Generalització de l'efecte. En base al percentatge de voluntariat que afirma haver percebut algun efecte (respostes d'1 a 10) fruit de la participació en projecte referents. Addicionalment, es presenten les respostes dels que consideren que ja ho tenien prèviament integrat o els que desconeixen si ha tingut algun efecte.
- Intensitat de l'efecte o grau d'impacte percebut. En base al càlcul de la puntuació mitjana de les valoracions de 0 a 10 (en el càlcul no s'inclouran les respostes "Prèviament integrat" ni les respostes "Ns/Nc").

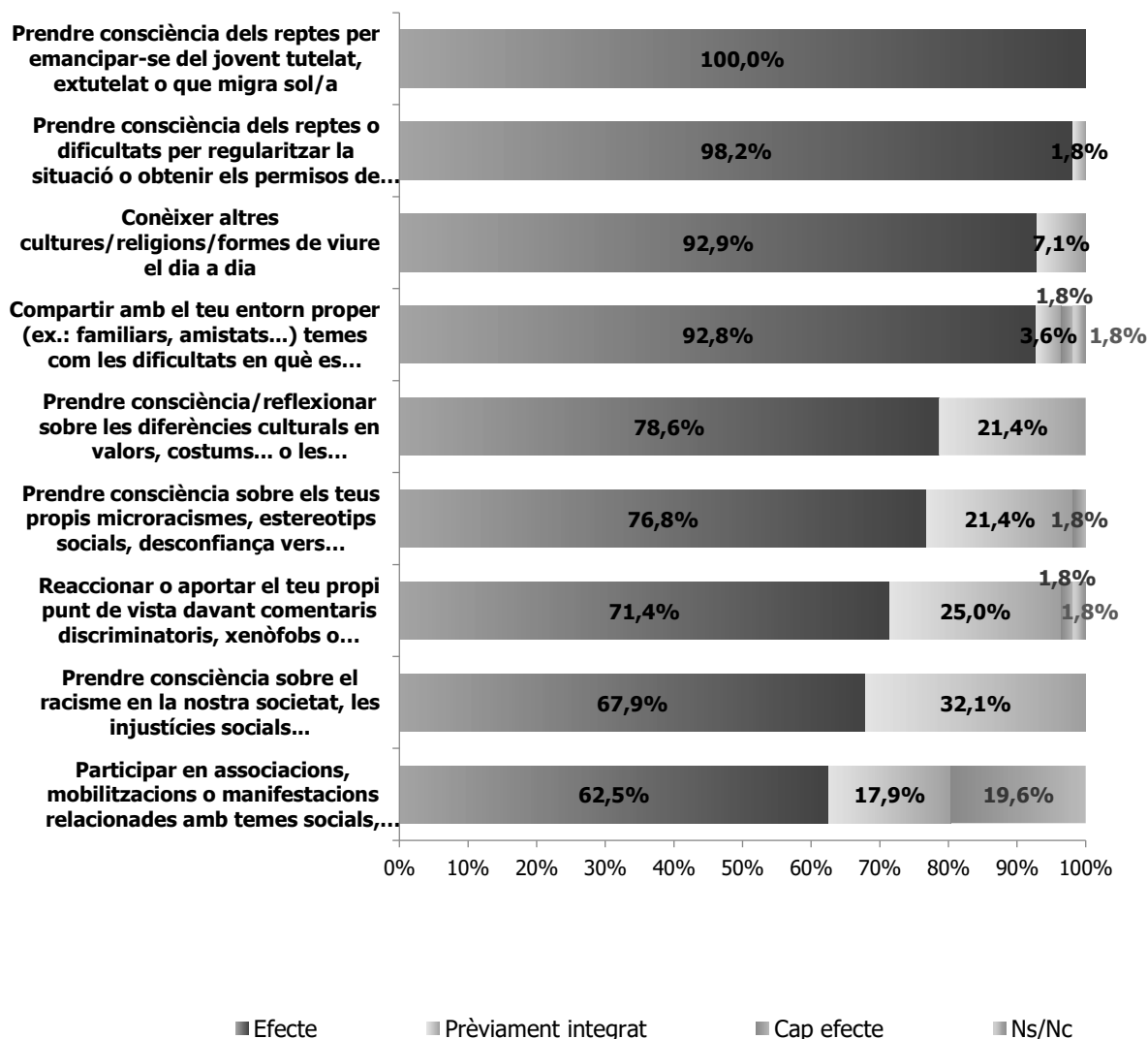
4.1. Efectes en l'àrea comunitària

Els efectes en l'àrea comunitària fan referència a aspectes diversos que es podrien resumir en quatre:

- a) competència intercultural (coneixement i reflexió),
- b) presa de consciència de la situació, reptes i dificultats que es troba el jovent tutelat i extutelat (per emancipar-se o en temes legals-administratius),
- c) consciència sobre actituds o comportaments racistes (propis o de la societat) o les injustícies socials, i
- d) compromís cívic a partir de la sensibilització (generació de consciència social en l'entorn) i l'activisme social (participació en associacions o esdeveniments de caràcter social).

El qüestionari ad hoc avalua aquests 4 aspectes a partir de 9 preguntes. A continuació es presenta el gràfic que permet veure la presència d'efectes en l'àrea comunitària.

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participar en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (%)

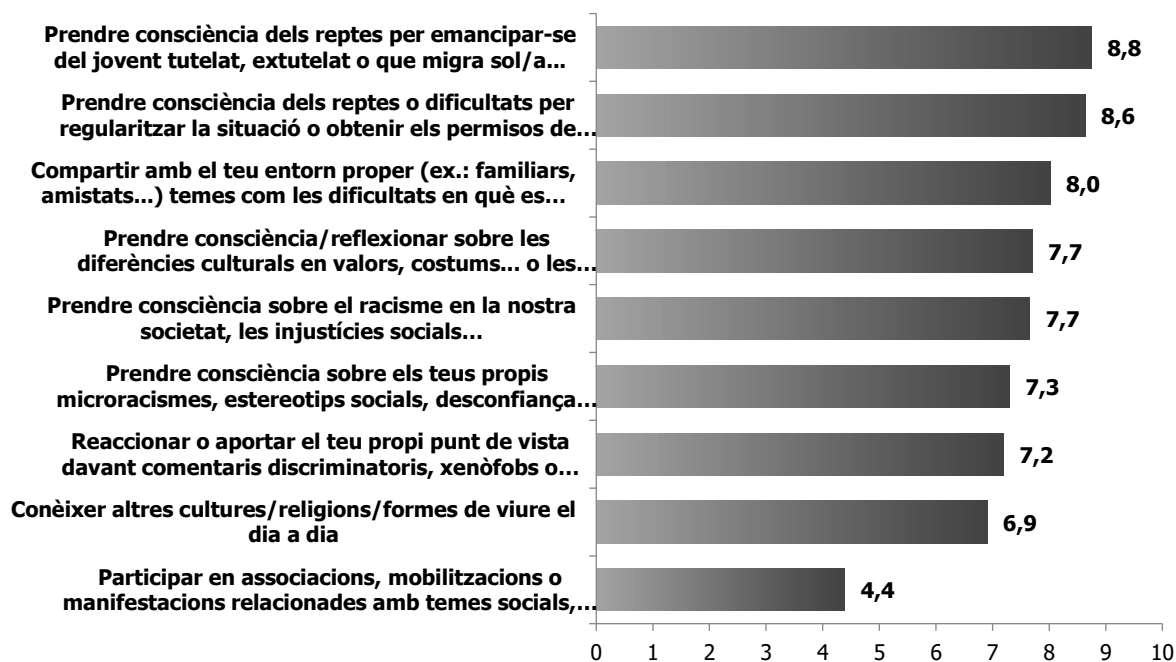
Base: 56

Entre el 90 i el 100% del voluntariat enquestat afirma que el projecte Referents ha tingut algun impacte en la presa consciència sobre els reptes que es troba el jovent tutelat i extutelat per emancipar-se o regularitzar la seva situació generalització de l'efecte, el coneixement d'altres cultures, religions i formes de viure i el fet de compartir amb persones de l'entorn les vivències de la relació de mentoria.

L'efecte de la resta d'aspectes en l'àrea comunitària és present en el 65-80% perquè és més freqüent que es tracti d'aspectes que ja tenien prèviament integrats. Hi ha una excepció, la participació en associacions, mobilitzacions o manifestacions seria un aspecte en què el 16,4% del voluntariat no ha percebut cap efecte fruit de participació en el projecte.

Pel que fa a la intensitat (valoració del 0 al 10), els aspectes en què l'efecte percebut és més elevat són: presa consciència dels reptes que es troba el jovent tutelat i extutelat per emancipar-se (8,8) o regularitzar la seva situació (8,6). També destaca el fet de generar consciència a partir de compartir amb l'entorn proper les dificultats en què es troba el jovent tutelat i extutelat (8,0).

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participar en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (mitjana)

Base (efecte valorat entre 0 i 10): 38-55

La resta d'aspectes són valorats amb una puntuació entre 7 i 8, excepte l'efecte relacionat amb la participació en associacions o mobilitzacions que obté una valoració de 4,4, de manera que d'una banda l'efecte no és gaire generalitzat (62,5%) i quan s'esdevé és de baixa intensitat.

D'altra banda, cal tenir en compte que l'efecte del projecte sobre el coneixement d'altres cultures, religions o formes de viure tot i estar força estès (94,5%), es valora que ha tingut una intensitat més moderada que altres (6,9).

El qüestionari d'avaluació interna té en compte els aspectes "b" i "d", comentats en aquest apartat, i els resultats van en la mateixa línia que els descrits, tot i que no són correlatius. Aquesta variació és possible que estigui influenciada pel pas de temps, però també pot tenir a veure amb la manera de preguntar o altres factors.

Els resultats del qüestionari d'avaluació interna confirmen que el projecte té un elevat efecte tant en ampliar el coneixement sobre els reptes d'emancipar-se del jovent tutelat i extutelat (7,9) com en la sensibilització o generació de consciència social en l'entorn (8,3).

Taula 7: Valora del 0 (gens) al 10 (totalment), fins a quin punt fruit de la teva participació en el projecte... (puntuació mitjana, desviació tipus, mínim i màxim) (n=36) (qüestionari intern-voluntariat)

Aspectes	M	DT	Mín.	Màx.
Has conegut els reptes d'emancipar-se del jovent tutelat i extutelat	7,9	1,8	2	10
Has parlat al teu entorn sobre la realitat de la situació del jovent tutelat i extutelat	8,3	1,5	3	10

A continuació, s'aporta informació qualitativa sobre els efectes en l'àrea comunitària des del punt de vista del voluntariat.

Pel que fa a la presa de consciència sobre els reptes per emancipar-se del jovent tutelat o extutelat (presència efecte= 100%; valoració efecte= 8,8), cal tenir en compte que no és dels aspectes que s'ha destacat més als grups de discussió o entrevista amb el voluntariat, però quan en parlen s'adonen que aquests noies i noies ho han de fer a una edat molt jove i que implica una càrrega afegida en un moment vital de molts canvis.

"El que dèieu de les poques oportunitats per ser membres de ple dret en el treball, en la vida... Els nostres joves s'estan emancipant als 30 anys, amb nuclis familiars propers, amb educació pública de qualitat, universitat.... I amb això tenen dificultats per emancipar-se i a ells els ho estem exigint als 21 o a les 23. Vull dir que no sé quina és la solució, però sí que em fa pensar en la diferència de dificultats". (voluntariat-E/GD)

"Això t'ajuda a enfrontar-te més amb aquestes realitats que son molt injustes. A més són nanos que estan en una edat... que qualsevol catalanet... són nanos també estan passant per l'adolescència però amb una càrrega afegida de problemes a superar molt important". (voluntariat-E/GD)

L'acompanyament que el voluntariat realitza durant la relació de mentoria els permet prendre consciència sobre les dificultats que es troba el jovent tutelat o extutelat per regularitzar la situació o obtenir els permisos (presència efecte= 98,2%; valoració efecte= 8,6) de manera que qualifiquen aquests tràmits de "bucle impossible", "traves" o "camí molt farragós".

"Pots més o menys conèixer la realitat i haver-la llegit als diaris, però en directe et fa molt més conscient. Aquesta sensació de què hi ha un món paral·lel i la dimensió del tema perquè hi ha milers de xavals com ells... Més enllà d'un número, conèixer una persona, una història... Jo tot i que ho sabia, però viure-ho m'ha afectat tot el sistema pervers amb aquesta conya dels papers. És un bucle impossible que els aboca a una tesitura..." (voluntariat-E/GD)

"Realment se'ls hi posen moltes traves. El ritme de renovar permisos, la durada dels permisos... Permanentment... quan tens un permís per viure aquí, has d'estar buscant un permís per treballar, quan se t'acaba un... sense un no pots tenir l'altre... Arriba un punt que t'adones que no et deixen tranquil. L'estat dona permís per estar aquí mentre estudiava, però quan vol començar a treballar i cotitzar llavors tot són problemes. Últimament m'ha rebenat bastant el cap". (voluntariat-E/GD)

"També el fet d'acompanyar-lo quan havia d'obtenir el permís de residència després d'acabar totes les formacions... em va demanar que l'acompanyés. Em va ajudar a situar tot aquest procés burocràtic... un tràmit si no l'acompanyes no saps tota la burocràcia, també em serveix per veure tot aquest camí molt farragós per ells per poder normalitzar una vida que està plena d'entrebancs. També els hi poses cara a aquests entrebancs". (voluntariat-E/GD)

El voluntariat considera que està generant consciència en l'entorn proper (presència efecte= 92,8%; valoració efecte= 8,6) sobre les dificultats que es troben les persones immigrades o extutelades, per exemple en la parella, els fills o les amistats.

"Anem generant consciència social i això es bo. Jo crec que entre tots anem generant consciència social. La meua parella està ja molt conscienciada, de les injustícies que hi ha en el nostre món". (voluntariat-E/GD)

"A casa igual, jo tinc dos fills adolescents. No hi hagut relació, però ho han seguit i hem estat buscant cita per estrangeria i el meu fill es va implicar súper. Al conèixer casos, els hi expliques... jo crec que fan un salt de dir: aquest xaval només té dos anys més, té una vida totalment diferent ... Realment crec que també és molt potent a través nostra el que els hi puguis comentar. És un altre nivell de sensibilització". (voluntariat-E/GD)

"Yo voy con el efecto pigmalion por la vida explicándolo y también me ha ayudado a entender que cómo miras a la gente tiene un efecto. La mirada que tú tienes en ellos, pueden acabar cayendo en ese rol que tú le das". (voluntariat-E/GD)

"He intentat compartir amb altres el que ell m'explicava... Per exemple ell ja no volia quedar pel centre perquè sempre que quedàvem li demanaven la documentació. Ja no volia freqüentar certs barris, perquè en aquell barri..." (voluntariat-E/GD)

També comenten que la participació en el projecte Referents els ha fet prendre consciència o reflexionar sobre les diferències culturals o en els privilegis (presència efecte= 78,6%; valoració efecte= 7,7). Es fan més conscients dels privilegis que tenim en la nostra societat respecte determinats col·lectius i respecte altres països, i alhora els fa qüestionar-se aspectes com la manera d'educar als fills o reflexionar com influeix la religió que practiques...

"Jo m'he adonat de les dificultats que tenen ells alhora d'integrar-se per culpa del racisme. No els ajuden a trobar pis, i penses: Què complicada és una vida així! Nosaltres ho tenim molt més fàcil. A sobre de tot el que han tingut que passar tot és molt complicat i t'adones de lo difícil que ho tenen". (voluntariat-E/GD)

"...sobre tot jo agafava moltes experiències d'ell. Per mi va ser enriquidor, una persona d'altra cultura i que no té res a veure amb com hem crescut nosaltres i això et dona que pensar. Estem en una bombolla i de tant en tant va bé treure el cap fora i veure que la resta del món en general no és així". (voluntariat-E/GD)

"Tinc un fill de 20 anys i el noi que acompanyo té 23 i és inevitable comparar moltes coses. En el sentit que un ho té tot fet i donat i l'altra s'ho ha de buscar i un està més repenjat perquè no s'ha d'esforçar i l'altre està molt més despert i espavilat perquè s'ha de buscar el dia a dia. I arribes a conclusions una mica dures, que estem mimant massa..." (voluntariat-E/GD)

"Ell m'ha obert els ulls sobre una altra religió, creences, maneres de fer o projectes de vida que no coincidim. Ell m'explicava les seves i jo les meves. Sense ànims de convèncer a ningú, el fet de conèixer altres punts de vista... El fet de posar damunt la taula temes més personals o delicats que t'ajuden a qüestionar-se coses... Ell és musulmà això el marca en molts sentits, i jo no ho soc i per tant també és interessant entrar en aquest món. I jo li explico el món tal com el veig jo. La dialèctica aquesta de mons diferents sempre enriqueix".
(voluntariat-E/GD)

"Aquí quan plou els instituts amb nois de 16 anys, els pares i les mares col·lapsen els carrers perquè els nens no es mullin i ells han travessat un desert". (voluntariat-E/GD)

La relació de mentoria emmarcada en el projecte Referents també ha aportat que el voluntariat sigui més conscient del racisme que hi ha a la societat (presència efecte= 67,9%; valoració efecte= 7,7), per exemple a nivell de condicions de treball que els ofereixen, el tracte que reben per part de la policia o la visió esbiaixada d'algunes persones. A més, ha fet que donin més credibilitat a les queixes sobre actituds o comportaments racistes.

"Deixant de banda el procés migratori... El que m'impacte molt és a nivell social aquí, avui, en el dia a dia. Resulta que hi ha un món, que almenys jo desconeixia, que funciona d'una manera que és perversa de com s'organitzen els recursos... Hi ha un món paral·lel, treballes per no res, treballes molts mesos perquè algú et faci un contracte de treball, vius a certs barris que creen una gran divisió social, això existeix. A mi em sorprèn molt... Hi ha barris... hi ha una exclusió social molt gran i no es veu". (voluntariat-E/GD)

"Aquest món s'oblida de què són persones. A vegades anem pel carrer i ens miren malament. Estaries tot el dia discutint amb la gent. A mi m'han dit moltes vegades: Vienen aquí a robar". (voluntariat-E/GD)

"I m'ha ajudat a veure que no era un fantasia quan parlen del racisme de la policia, això és real no són xifres ni mentides i ho he pogut compartir amb la gent que m'envolta... I ell es resisteix a sentir-se una víctima de res". (voluntariat-E/GD)

Pel que fa a la presa de consciència sobre els propis microracismes, estereotips socials o desconfiança cap persones d'altres grups socials (presència efecte= 76,8%; valoració efecte= 7,3) es posa de manifest tant a l'enquesta com als grups/entrevista que sovint ja han fet un treball previ en aquest sentit de manera personal o perquè venen de professions amb una marcada visió social. Tot i així, alguns expliquen que han pres consciència i han intentat fer un canvi.

"Quan no coneixes les coses, altres cultures o altres persones tendim al racisme o microracisme i aquest mentoratge t'ajuda a desterrar-ho. Moltes vegades és por que tenim les persones a lo desconegut, i quan coneixes et canvia bastant el parer. Son persones com tu... aquestes diferències són diferències culturals i és sort". (voluntariat-E/GD)

"Jo també vaig aprendre que tenia molts prejudicis i punts racistes molt clars. Quan coneixes a una persona estrangera et poses al seu lloc i veus el seu entorn i el seu món paral·lel. El teu món és un i el seu món un altre. I comprens el microracismes que tens diaris i els vas suavitzant, però sí que tenim a punta pala". (voluntariat-E/GD)

La reacció davant comentaris discriminatoris, xenòfobs o racistes d'altres persones (presència efecte= 71,4%; valoració efecte= 7,2) és més freqüent a partir de participar en el projecte. Expliquen que confronten més sovint aquest tipus de comentaris, d'una banda perquè hi ha un increment de la sensibilitat i de l'altra perquè consideren que tenen més arguments per poder respondre.

"Ara vas a una botiga i diuen: Clar totes les ajudes per ells. Abans em callava, però ara no em callo. Dic: "Home jo penso diferent, però no passa res". En determinats moments he fet aquest discurs, em dona més força perquè ho he conegut més i tinc més arguments. I em molesta més quan diuen: Es que venen de fora, se'ls regala tot i ho tenen tot fàcil. Ara quan ho diuen, amablement dic que penso diferent i penso que també és crear consciència i que pot ser alguna cosa els queda". (voluntariat-E/GD)

"Una cosa que he après és que soc molt més bel·ligerant ara. Hi ha coses que no les suporto, que em fan mal... Aquestes coses com quan al Masnou... No em puc estar callat i quan sento segons quin comentari he de dir algo, amb amics mateixos..." (voluntariat-E/GD)

Adicionalment, consideren que han adquirit coneixement d'altres cultures, religions o formes de viure (presència efecte= 92,9%; valoració efecte= 6,9) i ho qualifiquen de molt enriquidor.

"Jo he conegut més la cultura marroquí i el ramadà i coses d'aquesta que les sabia d'oïdes i de lluny". (voluntariat-E/GD)

"Jo soc agnòstic i hem parlat amb molt de respecte i hem arribat a fer conya sobre la seva, la cristiana. I jo he après molt sobre el ramadà, el Coran... Saps que hi ha països per allà però no saps les diferències". (voluntariat-E/GD)

"I després la implicació personal que té el ramadà. Jo he viscut dos ramadans amb ell i és un temazo. Més enllà de la creença, té un impacte psicològic... A mi m'ha fet pensar. És com una pràctica cultural, mental, psicològica que aquí no la tenen. No és cap tonteria, és una manera de col·locar-se". (voluntariat-E/GD)

"Conèixer una cultura i una país desconegut, ara sé quins idiomes es parlen..." (voluntariat-E/GD)

"Es tan enriquedor, el crear una relación de 0 a la que doblas la edad, tiene una cultura totalmente diferente a mí me ha parecido maravilloso". (voluntariat-E/GD)

"Ell va dir prou i tal... I et queda una sensació de fracàs, és com que em retreies a mi mateix que allò no va acabar de funcionar com m'hagués agradat, però després també intentant fer la lectura més positiva és que no tot ha de sortir bé i espero que a ell li hagi quedat alguna cosa. D'enriquir m'ha enriquit molt, això ho tinc claríssim". (voluntariat-E/GD)

Per últim, el projecte també ha tingut incidència en estimular l'activisme social (presència efecte= 62,5%; valoració efecte= 4,4), per exemple participant en mobilitzacions o entitats de caire social com altres voluntariats, associació d'un país en conflicte...

"...empecé a hacer esto y vi que hay una cosa que realmente tiene un sentido y que te lleva más allá y me he cogido un año sabático y he entrado en el voluntariado..." (voluntariat-E/GD)

"Estoy con mucha curiosidad y estoy haciendo mentoría en otros sitios de otra manera, en otros ámbitos. He empezado una formación de coaching". (voluntariat-E/GD)

"Ara he anat a manifestacions amb ell. Amb tot això que ha passat a l'Afganistan, ha estat com viure molt de prop tot això, ell m'anava comunicant coses i he anat a manifestacions i m'he fet d'una associació d'afgans i catalans". (voluntariat-E/GD)

Cal tenir en compte altres efectes o impactes percebuts que no s'han avaluat a l'enquesta en l'àrea comunitària. Per exemple, prendre consciència de la duresa dels processos migratoris dels joves tutelats i extutelats.

"M'ha servit per tenir coneixement de tot el periple pel que passen aquests nois quan decideixen venir aquí. Tenia una idea abstracte i genèrica i m'ha servit perquè em dona una visió molt més propera, sensible i empàtica d'aquest procés migratori..." (voluntariat-E/GD)

"Aquesta mentoria m'ha donat l'oportunitat de conèixer tot el previ de les persones que es troben al mediterrani intentant buscar un lloc per viure. M'ha donat un coneixement molt més directe de què passa, com viuen... La quantitat d'informació que no tenim sobre les lluites de clans, que passa en el desert i tots els peatges que han de pagar... tot això no es diu, ni es coneix o es coneix molt poc, m'ha donat tota aquesta profunditat de què passa darrera de tot això. Segueixo pensant que estem vivint molt a esquenes d'aquesta part del món". (voluntariat-E/GD)

"El que em va explicar del seu viatge és per fer una sèrie de pel·lícula. Va passar 5 o 6 països sense un duro, dormint on sigui, treballant del que podia... van ser 4 o 5 mesos de viatge... i situacions límit. Apareixia la policia marroquina i els deixava al mig del desert perquè es morissin. En un xaval de 15 o 16 anys ho trobo brutal. Ell venia sol, no va venir amb ningú". (voluntariat-E/GD)

Adicionalment, i més enllà del que podria ser prendre consciència sobre els propis microracismes... el voluntariat esmenta efectes en la seva sensibilitat social, desenvolupant una mena d'empatia social/global.

"...ara soc capaç de personalitzar-ho i posar-li nom i cognom a un fenomen global. Que els fenòmens global els hi passen a personetes concretes, persones en singular. Per mi això és un impacte, cada cop que sento una notícia ho relaciono amb ell. Cada cop que sento una tragèdia de seguida penso en ell: hagués pogut ser ell... Em serveix per baixar a un nivell personal el que és un problema polític o geopolític, veure que està afectant a persones concretes. I passes de valorar-ho des d'un pla teòric o abstracte i passes a valorar des d'un pla més personal, empàtic". (voluntariat-E/GD)

"També em va ajudar molt a posar nom i cognoms a unes històries que coneixem de segona mà, però que quan les vius de primera t'ajuda molt més a arribar-hi". (voluntariat-E/GD)

Tanmateix es fomenta l'admiració i la visió positiva d'aquest jovent, però també "normalitzar" que són simplement persones joves.

"Jo l'admiro, és mi 'héroe'. M'ha enriqueit molt. Li tinc un respecte brutal". (voluntariat-E/GD)

"La capacitat de buscar-se la vida en una edat tan jove, de treure partit de lo poc que tenia. A mi em va omplir d'admiració de seguida". (voluntariat-E/GD)

"I una altra cosa és el coneixement d'aquest món, de perquè estan al carrer, es comporten així... I et poses al seu lloc i penses: Si jo fos ell, aniria per la mala vida segur. I ell és un superheroe que està intentant sortir d'aquest món...". (voluntariat-E/GD)

"Ves que tienen muchas ganas, que han evolucionado, se han adaptado... Ellos vienen con ganas de aprender, de evolucionar, con ganas de todo y se le van poniendo trabas constantemente. Son personas superfuertes. Para ellos llegar aquí es un triunfo". (voluntariat-E/GD)

"M'ha aportat el conèixer a una persona valenta i meravellosa, que de cap altre manera hagués pogut accedir a ella. Un jove que lluita pel seu futur, des de la humilitat, pròpia dels immigrants que tenen dins seu la creença que son menys que nosaltres. Una gran lliçó de vida". (voluntariat-qü adhoc)

"Desfer una expectativa de com són els joves tutelats. El meu referit és un jove ben normal amb gustos i il·lusions propis dels joves d'aquí o de molts altres llocs". (voluntariat-qü adhoc)

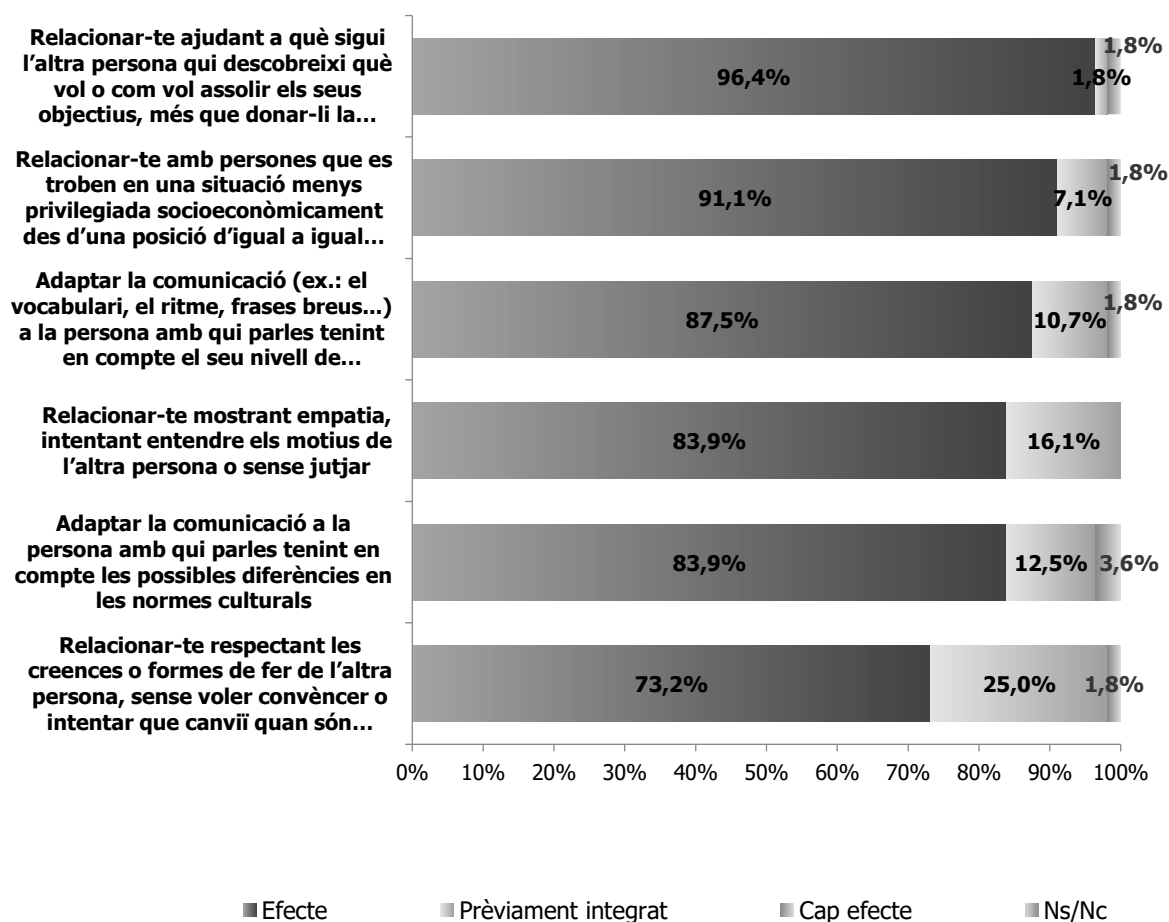
4.2. Efectes en l'àrea interpersonal

Els efectes en l'àrea interpersonal fan referència a aspectes diversos que es podrien resumir en quatre:

- Adaptació de la comunicació a l'interlocutor (segons nivell de comprensió i aspectes interculturals).
- Establiment de relacions basades en l'empatia i el respecte.
- Acompanyament cap a objectius.
- Establiment de relacions des d'una posició d'igualtat.

El qüestionari adhoc avalua aquests 4 aspectes a partir de 6 preguntes. A continuació es presenta el gràfic que permet veure la presència d'efectes en l'àrea interpersonal.

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participas en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (%)

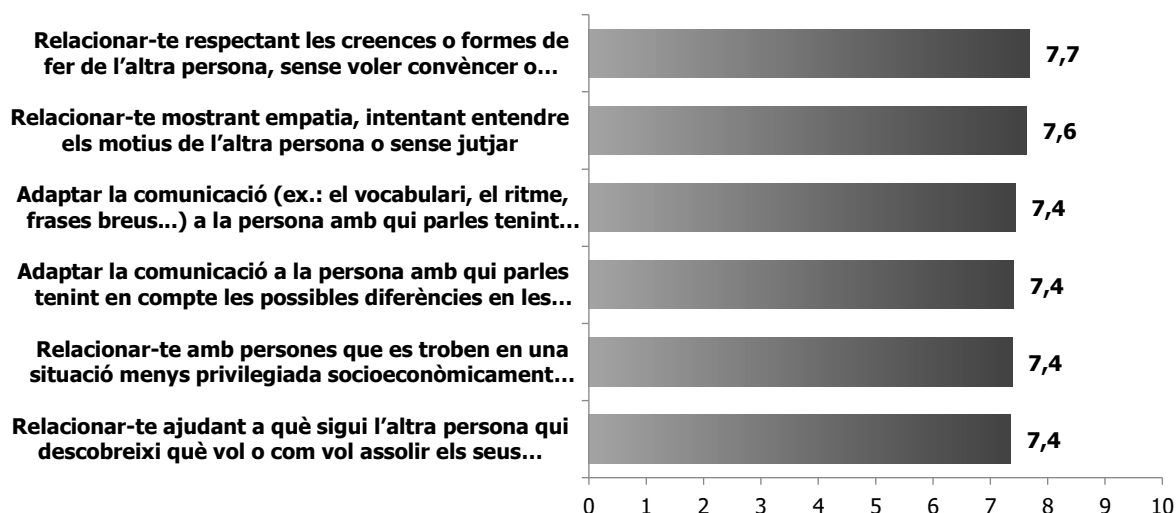
Base: 56

Entre el 90 i el 100% del voluntariat enquestat afirma que el projecte Referents ha tingut algun impacte en saber fer un acompanyament cap a objectius centrat en els interessos de l'altra persona i en establir relacions des d'una posició d'igualtat.

L'efecte de la resta d'aspectes en l'àrea interpersonal és present en el 73-88% dels voluntariat perquè és més freqüent que es tracti d'aspectes que ja tenien prèviament integrats, en aquest sentit cal destacar que el 25% ja establien relacions respectant les creences o formes de fer de l'altra.

Pel que fa a la intensitat, en l'àrea comunitària es podria parlar d'un efecte bastant homogeni valorat entorn a la puntuació de 7,5.

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participar en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (mitjana)

Base (efecte valorat entre 0 i 10): 42-55

El qüestionari d'avaluació interna inclou la pregunta "Has participat del procés de creixement d'un/a jove" que a nivell conceptual podria tenir relació amb l'acompanyament cap a objectius. En aquest cas la valoració de l'efecte és de 7,9, una mica més elevat que en el qüestionari ad hoc.

Taula 8: Valora del 0 (gens) al 10 (totalment), fins a quin punt fruit de la teva participació en el projecte... (puntuació mitjana, desviació tipus, mínim i màxim) (n=36) (qüestionari intern-voluntariat)

Aspectes	M	DT	Mín.	Màx.
Has participat del procés de creixement d'un/a jove	7,9	1,7	3	10

A continuació, s'aporta informació qualitativa sobre els efectes en l'àrea interpersonal des del punt de vista del voluntariat.

A partir de la participació en el projecte, el voluntariat considera que aprèn a relacionar-se des d'una perspectiva respectuosa amb creences o formes de fer diferents (presència efecte= 73,2%; valoració efecte= 7,7). Assenyalen que tenen més en compte que les situacions de partida poden ser molt diferents i entenen que és important no donar solucions o intentar canviar la manera de pensar de l'altra persona.

"He après que no tot és igual, no tot és uniforme. I a la vegada aquesta no uniformitat és una riquesa. I m'ha aportat: Ei, no valoris. No dirigeixis. Com a lo millor estàs acostumat a fer: Això té aquesta solució, això ves aquí o ves allà... Compte perquè no tenim el mateix punt de partida, el mateix recorregut i que per tant ves amb compte i respecte, respecte molt. Això ho he après una mica". (voluntariat-E/GD)

"M'ha servit per entendre... a vegades ell és tan religiós que em fa perdre els estreps, però pares, penses... i penso pot ser si no fos per això no se'n sortiria. Venim de mons completament diferents i hem aconseguit entendre i riure d'això, practicar l'empatia..." (voluntariat-E/GD)

Molt relacionat amb l'aspecte anterior està la capacitat de relacionar-se amb empatia (presència efecte= 83,9%; valoració efecte= 7,6), de manera que tenen més en compte entendre els motius d'un determinat comportament o posar-se en el lloc de l'altre.

"També vaig aprendre que cada circumstància, cada persona és completament independent i que no pots ni tan sols opinar. Una acció o reacció d'una persona en un moment determinat al darrera té una història. Pot ser a primer cop de vista..." (voluntariat-E/GD)

"A mí me contaba casos de que sube al metro, se pone en el metro donde puede y la gente se le aparta. Lo pasa muy mal. Me pongo en la piel de ellos y pienso: ¡Qué fuerte!. Y cuando subo al metro y veo un grupo me pongo cerca para que no tengan esa sensación, para decir no todos os rechazamos, no nos causan miedo, quiero que estén cómodos". (voluntariat-E/GD)

"Soc professora de cicles formatius. Ara em trobo amb nanos i ara tinc avantatge sé que necessiten més empatia i acompanyar-los d'un altre manera. (De quina manera?) En el sentit d'entendre'ls millor. He acompanyat al X i he pogut sentir com se sentia ell i m'he imaginat si aquesta persona té aquest problema o no atén a classe... doncs apropar-te. Ells ho agraeixen molt que t'apropis que els vegis com persones normals i els escoltis". (voluntariat-E/GD)

Les diferències en la competència lingüística en la relació de mentoria també impliquen un aprenentatge en la forma de comunicar-se del voluntariat (presència efecte= 87,5%; valoració efecte= 7,4). Descriuen que aprenen a parlar de forma més clara o directe o utilitzar els silencis per donar temps a l'altre.

"Una de les meves mancances és la comunicació. Ser més clara, més directe. Quan hi ha dificultats de comunicació, t'ajuda a sintetitzar, a aclarir-te tu per poder acompanyar a un altre. Això es pot transferir a altres relacions". (voluntariat-E/GD)

"En temas de comunicación he aprendido tanto de él que luego en la empresa me he dado cuenta que no necesito hablar constantemente, o no llenar los silencios. Para mi vida profesional y personal me ha servido esto de aguantar el silencio porque luego te llegan unas historias superricas". (voluntariat-E/GD)

"Jo diria que el que em va ajudar com a persona va ser saber escoltar, donar temps i donar silencis i entendre que els nostres ritmes de conversa no són els mateixos amb algú amb una dificultats de llenguatge o comunicació". (voluntariat-E/GD)

La idea d'adaptar la comunicació tenint en compte les possibles diferències en les normes culturals no ha sorgit espontàniament durant els grups de discussió o entrevista al voluntariat, però a l'enquesta sí que es reconeix com un efecte bastant rellevant (presència efecte= 83,9%; valoració efecte= 7,4). Aquest efecte es va incloure en l'avaluació perquè es va esmentar durant les entrevistes amb les professionals.

"Entendre que hi ha un tema o element cultural en la comunicació... què que vol dir puntualitat en diferents cultures? Què vol dir parlar alt o fluix? Quan parlem amb persones de diferents edats, on mirem? als ulls, amunt, avall?...". (professional-E)

Un altre aprenentatge que menciona el voluntariat en l'àrea interpersonal és establir relacions més igualitàries amb persones que es troben en situacions menys privilegiades (presència efecte= 91,1%; valoració efecte= 7,4), fugint de la idea de caritat, el paternalisme o del síndrome del salvador blanc que implica una posició de superioritat o poder. Per tant, hi ha una transformació en el plantejament inicial cap a la idea d'acompanyar o "caminar de costat".

"Quan comença una cosa d'aquestes és: jo vull ajudar. I hi ha gent que et diu que és com caritat, com fer una bona obra. I res d'això, és una persona que et mira de tu a tu, i que t'ensenya moltíssim. No hi ha res de caritat. Això m'ha fet molt canviar la percepció de quan un col·labora en un projecte així i que és molt professional". (voluntariat-E/GD)

"Aquest noi és bastant autònom i jo anava amb la idea d'ajudar-lo molt i llavors: Calma, perquè no t'està demanant ajuda. Jo l'hagués ajudat en moltes coses que no perquè ell no me les demana o deia que no li calien. Llavors busquem altres coses que no siguin d'ajudar, fer més acompanyament, més d'estar... Els voluntaris a vegades pensem que som salvadors i no ho som, pot ser només hem d'estar". (voluntariat-E/GD)

"La formació em va servir. Jo anava amb la idea d'ajudar i això de no estar al davant sinó al costat ha estat molt potent, molt important. Es tracta d'estar al costat perquè ell tingui l'autonomia. Ha estat tot una experiència. Jo també tinc dos fills i tinc la sensació que ara ho sabria fer millor". (voluntariat-E/GD)

"...però m'ha ajudat a confiar i a desfer un cert paternalisme que jo tenia, ben intencionat... No és que no pretengués tenir una relació igualitària, però d'alguna manera em posicionava en un lloc que no era just..." (voluntariat-E/GD)

Per últim, un aprenentatge força generalitzat entre el voluntariat és l'acompanyament cap a objectius (presència efecte= 96,4%; valoració efecte= 7,4). En aquest sentit, destaquen idees com escoltar, deixar espai, no decidir per l'altre, facilitar la reflexió i transmetre que té dret a equivocar-se.

"A vegades estem parlant i té un problema. I tu com ho faries? I jo sempre li dic: No ho sé, fem una llista. No em demanis que faria perquè no ho sé. És la teva cosa. Jo li intento transmetre: Tu fes el que creguis i si no et porta on tu volies, estem aquí. Tens dret a equivocar-te o a què no et surti com volies perquè no ens surten a ningú. Si no surt així, tornarem a començar i aquí tens un lloc per recolzar-te amb tota la gent que hi ha aquí. Ha guanyat confiança en aquest temps, més que tot el que els hi puguis solucionar".
(voluntariat-E/GD)

"Li dic: Jo penso tal cosa, però com que jo no soc, ets tu qui ha de decidir... Jo veig que això pot ser un problema, però tu mateix, problemes en tenim tots". (voluntariat-E/GD)

"...i sobre tot a aprendre a escoltar que vol l'altra persona, no el que tu vols sinó el que necessita l'altra persona. És aprendre a donar l'espai necessari perquè una altra persona es desenvolupi de la seva manera". (voluntariat-E/GD)

"Un dels primers aprenentatges, pot ser ja el portava una mica ja, va ser el de no projectar. És a dir, ser un referent o un mentor vol dir escoltar i acompanyar cap a on el noi o la noia vol anar. No cap a on aniries tu si estiguessis en aquesta situació. Per mi ha estat un aprenentatge que me'n duc. Pot ser ja el tenia, però m'ha servit per aprofundir més".
(voluntariat-E/GD)

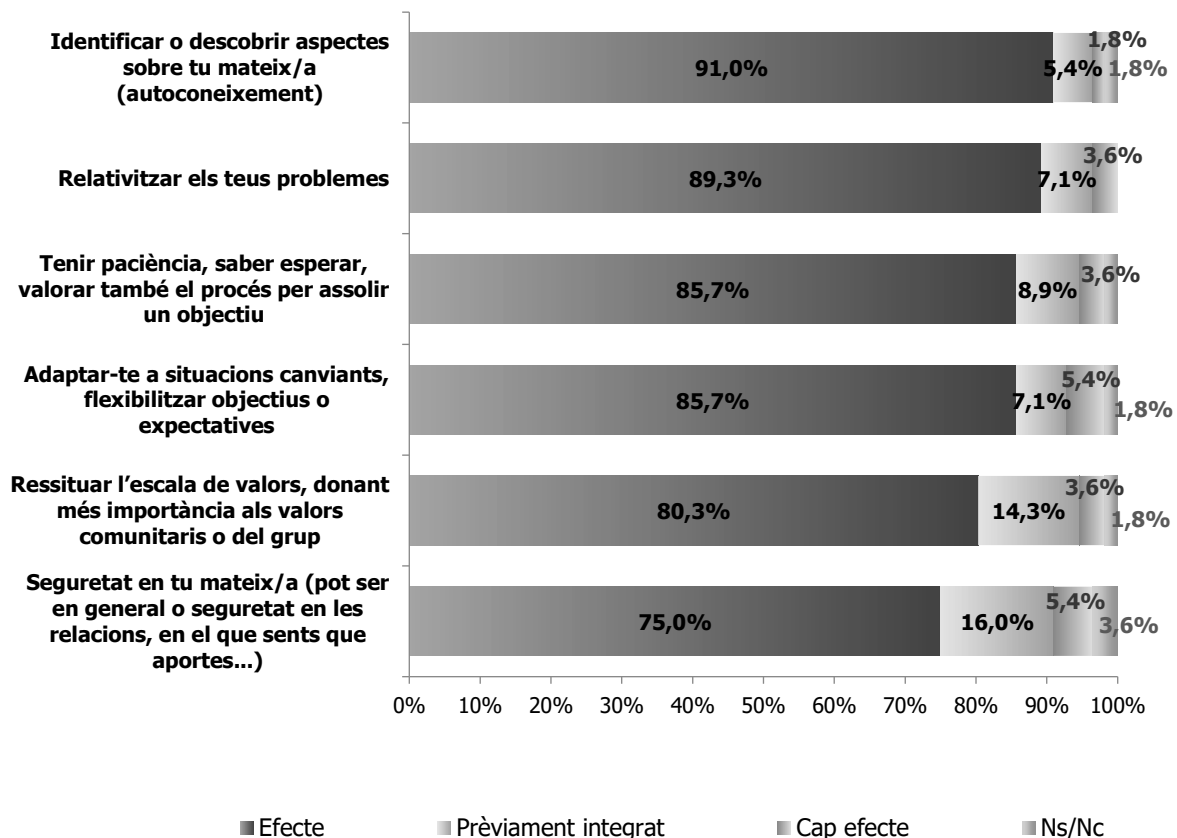
4.3. Efectes en l'àrea personal

Els efectes en l'àrea personal fan referència a beneficis que atenyen principalment al propi individu. En aquest cas s'ha formulat un pregunta per aspecte avaluat:

- a) Seguretat.
- b) Adaptabilitat o flexibilitat.
- c) Paciència.
- d) Relativitzar problemes.
- e) Ressituar l'escala de valors
- f) Autoconeixement.

A continuació es presenta el gràfic que permet veure la presència d'efectes en l'àrea personal.

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participar en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (%)

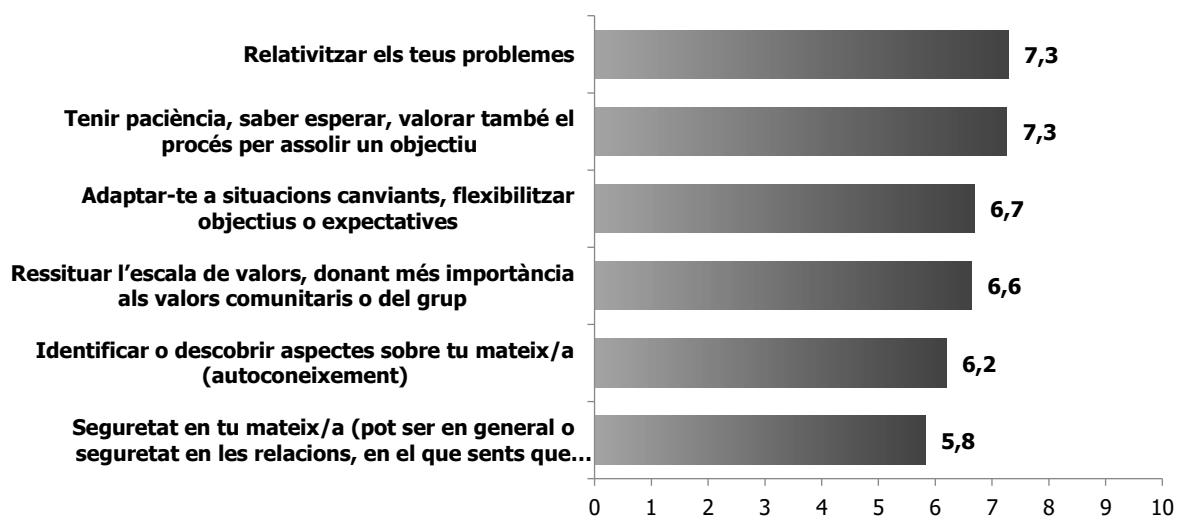
Base: 56

Aproximadament el 90% del voluntariat enquestat considera que el projecte Referents ha tingut algun efecte en l'autoconeixement.

També destaquen efectes, en més del 80% del voluntariat, en aspectes com relativitzar els problemes, tenir paciència, capacitat d'adaptació, o ressituar l'escala de valors.

Pel que fa a la intensitat, els aspectes en què l'efecte percebut és més elevat són: relativitzar els problemes (7,3) i tenir paciència (7,3). La valoració de la resta d'aspectes de l'àrea personal es troba per sota del 7.

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participar en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (mitjana)

Base (efecte valorat entre 0 i 10): 45-52

A continuació, s'aporta informació qualitativa sobre els efectes en l'àrea personal des del punt de vista del voluntariat.

La relació de mentoria sovint contribueix a què el voluntariat sigui conscient de les dificultats que ha d'afrontar el jovent tutelat i extutelat i com a conseqüència que relativitzin més els seus problemes. Tot i que aquest aspecte només ha estat descrit només per una persona als grups de discussió, a l'enquesta pren bastant rellevància (presència efecte= 89,3%; valoració efecte= 7,3).

"Una cosa que sí que és personal que pensava que m'ha aportat és veure com una persona molt més jove amb tants pocs recursos, és capaç de buscar-se la vida i tot. A mi això em fa pensar: Tia! M'ha fet relativitzar segons quins problemes de la meva vida laboral. Jo he après de la seva manera de veure el món". (voluntariat-E/GD)

El voluntariat també considera que ha après a tenir més paciència i adoptar una visió més a llarg termini (presència efecte= 89,3%; valoració efecte= 7,3).

"És el que deia la Cristina de carrera de fons. Jo soc corredora de fons i quan em va dir això vaig pensar: calma't, poc a poc, la meta està molt lluny, ves vivint cada kilòmetre. I això m'ha ajudat molt: No esperis un resultat a curt termini". (voluntariat-E/GD)

"La paciència, treballes molt la paciència perquè volem ja. Estem en un mentoratge i volem que surti ja, i el vincle es va creant amb el temps, amb el dia a dia. Es treballar molt la paciència i l'escoltar". (voluntariat-E/GD)

L'adaptació o flexibilitat també ha estat un aprenentatge fet pel voluntariat durant la participació en el projecte (presència efecte= 85,7%; valoració efecte= 6,7).

"M'ha ensenyat molt a veure la vida d'una altra manera. No es pot anar tan apamat. Has d'obrir més... ell és: bueno ja veurem, pot ser sí. I jo: Com que pot ser sí? Al final jo he acabat dient: Pot ser sí. M'ha ensenyat molt". (voluntariat-E/GD)

"També el que deia ell. A guanyar aquesta flexibilitat, perquè jo soc molt quadriculat. Donar certa flexibilitat a les coses. Jo m'estructuro tot i penso farem això... i llavors s'està tres hora explicant no sé què i llavors penso: és que era això el que tocava, perquè necessitava això. Llavors a ser més flexible..." (voluntariat-E/GD)

Adicionalment, el voluntariat assenyala que la participació en el projecte Referents ha modificat d'alguna manera la seva escala de valors, prioritats... (presència efecte= 80,3%; valoració efecte= 6,6) en el sentit de reforçar o ressituar els valors comunitaris o familiars.

"M'ha donat una visió de donar valor a les coses petites i no esperar que siguin molt grosses per pensar que està bé i això et fa créixer i ser més realista també perquè el món està fet de petites coses i avança amb la suma de molts petits moments i el donar valor a les coses de llarg recorregut". (voluntariat-E/GD)

"Jo crec que es van reforçar tots els valors que tenia, més que crear-ne de nous... Reforçar els valors comunitaris, el donar, el fer comunitat, el no esperar res. La generositat, l'escoltar..." (voluntariat-E/GD)

"En general diria que m'ha aportat ressituar escales de valors. A vegades ho donem per fet i necessitem que algú ens sacsegi. Aquí tenim per adquirit unes maneres de fer, de ser i d'estar i les donem per fetes i quan entra a la teva vida una persona que està en una altra situació et replanteiges coses... pot ser molt senzilles però pot ser molt complexes. Pot ser com et planteiges el teu dia a dia, ajudar a la teva família, com passar final de mes amb molt pocs diners, que prioritzes... Ell em parlava molt del Islam tenen molt en compte la comunitat, la família... penses pot ser nosaltres en el nostre amb el dia a dia tal i com anem no tenim en compte les famílies extenses, el tenir cura dels nostres..." (voluntariat-E/GD)

L'autoconeixement és un altre aspecte que surt reforçat (presència efecte= 91,0%; valoració efecte= 6,2) per l'experiència i el treball de reflexió que comporta fer els informes que es fan de les trobades o el seguiment tècnic.

"A mi també (m'ha ajudat a conèixer-me millor), descobrir-me un jo que no sabia que tenia. També he descobert que pot ser era massa egoista, que això m'ha fet mal, però m'ha ajudat". (voluntariat-E/GD)

*"...luego siempre tienes que hacer un informe. Para mí ha sido superchulo hacer este informe, iba repasando los encuentros y te vas dando cuenta y encuentras herramientas de cómo conocerte mejor, cómo observarte tu mejor... Con la técnica tenías siempre el feedback y era un aprender constante. Fue como una avalancha de aprendizaje muy guay".
(voluntariat-E/GD)*

Per últim, també mencionen que el projecte Referents els ha aportat certa seguretat o més autoconfiança (presència efecte= 75,0%; valoració efecte= 5,8), en alguns casos relacionat amb l'experiència d'un tancament anticipat i en altres per haver superat la por o inseguretat inicial de no saber fer-ho.

"Per mi ha tingut un impacte bastant gran en adonar-me... que d'alguna manera el que jo estava oferint... seguia tenint valor malgrat jo no tingués un reconeixement explícit per part de l'altre. En general penses que la mesura del valor d'allò que fas està en la recepció que té per part dels altres i arribar a adonar-me que és igual de valuós si la persona que tens al davant si està preparada per rebre o no... Això personalment m'ha aportat confiança amb el que ofereixo, amb la manera que em relaciono i no dependre tant..." (voluntariat-E/GD)

"A mi també (m'ha donat seguretat). Jo pensava que no ho sabia fer. I volia fer tot de cop... Tu pots transmetre i donar la sensació que no arriba enlloc, però després veus que sí. Això et dona confiança. A mi em feia molta por cagar-la, dir-li qualsevol cosa o l'aconsello en algo... em feia molta por". (voluntariat-E/GD)

En l'àrea personal, altres efectes que esmenta el voluntariat -no avaluats a l'enquesta- és per exemple el descobriment d'espais de la ciutat o la idea de creixement personal.

"Jo gràcies amb ell he descobert molts espais de Barcelona i voltants, gràcies a haver de quedar amb ell. Hem caminat molt, hem passejat molt. Llocs que no havia estat. També li he ensenyat llocs. Una mica posar-te al servei del que necessiti, si no necessita res doncs res i estar al seu costat". (voluntariat-E/GD)

"I a descobrir una ciutat que mai havia caminat tant. Jo no visc a Barcelona. Mai havia caminat tan per fer activitats de lleure amb un xicot de 17 anys i de descobrir espais culturals i totes les coses que es poden fer per Barcelona sense gastar-se un euro a la butxaca que va ser una experiència que ens van inculcar molt encertadament a la formació i que va ajudar a fer un enfocament diferent en aquest inici de relació". (voluntariat-E/GD)

"Te hace algo el voluntariado, algo pasa dentro de ti en el momento que empiezas a hacer un voluntariado. Creces". (voluntariat-E/GD)

4.4. Índex resum dels principals efectes

Per tal d'obtenir una visió general dels efectes del projecte Referents en les tres àrees descrites, s'ha calculat un índex resum que combina la informació de la valoració i la generalització de l'efecte.

L'idea de l'índex resum és ponderar les valoració de l'efecte segons el percentatge de persones que l'han percebut⁷. Cal tenir en compte que ens els aspectes en què bona part del voluntariat està sensibilitzat prèviament, moderen la possibilitat d'un efecte del projecte més elevat.

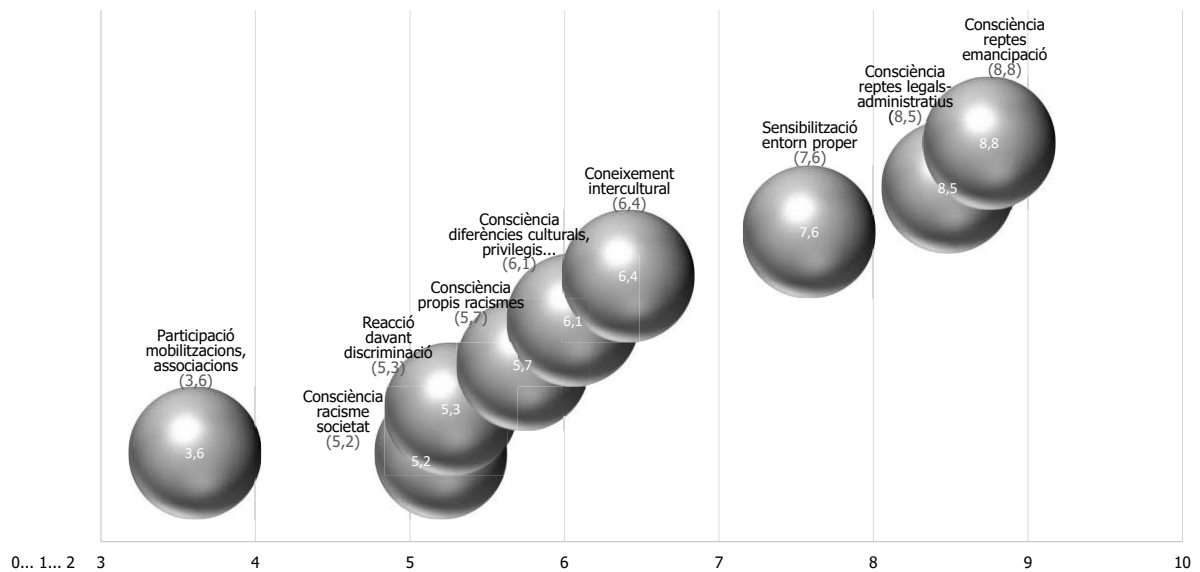
Com es pot observar en les gràfiques de la pàgina següent:

- Comparativament els efectes més destacables es donen en l'àrea comunitària i estan relacionats amb aquesta presa de consciència sobre els reptes i les dificultats que es troba el jovent tutelat i extutelat per emancipar-se (8,8) i per realitzar els tràmits legals i administratius (8,5), seguit per la sensibilització o generació de consciència en l'entorn proper a partir de compartir informació o experiències (7,6).
- En l'àrea interpersonal destaca especialment l'aprenentatge d'acompanyar a la persona cap els seus propis objectius o segons els seus interessos (7,2) i la creació de relacions basades en la igualtat (6,9).
- En l'àrea personal els efectes són en general més moderats, destaca el fet de relativitzar els propis problemes (6,8).

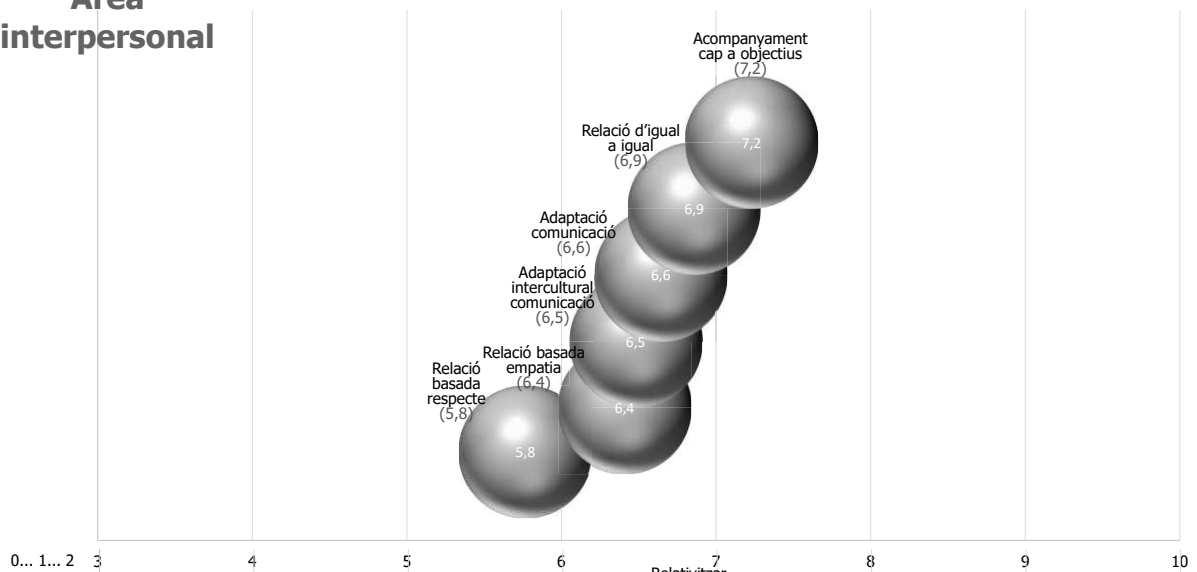
⁷ Índex calculat multiplicant la mitjana de les valoracions (escala només tenint en compte les puntuacions d'1 a 10) i el percentatge de respostes d'1 a 10.

A continuació es presenta la informació de forma gràfica.

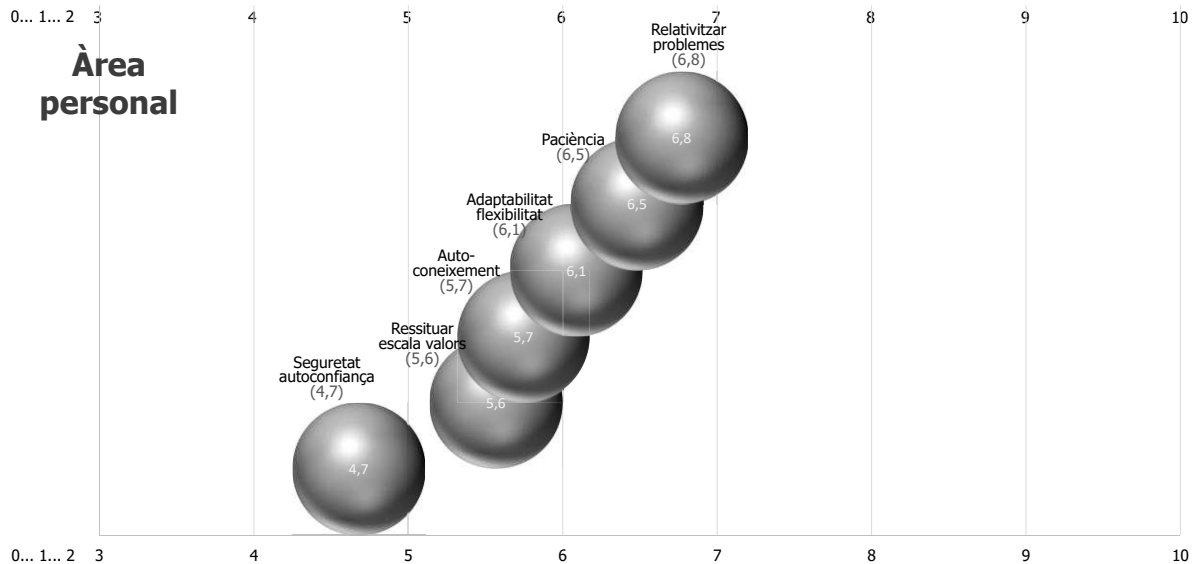
Àrea comunitària

Àrea interpersonal

Àrea personal

4.5. Aspectes diferencials segons la durada de la relació de mentoria

En aquest apartat es compararan dos grups de persones voluntàries:

- Grup amb participació amb la durada prevista, i per tant la relació de mentoria s'ha desenvolupat al llarg de 9-10 mesos.
- Grup amb participació més curta de la prevista per tancament anticipat.

La comparativa interessa des de dues perspectives:

- D'una banda per valorar possibles diferències en el perfil inicial.
- D'una altra banda, per posar de manifest que poden haver diferències en l'efecte percebut que ha tingut el projecte Referents, ja que el temps de participació és molt diferent.

A. Diferències en el perfil inicial

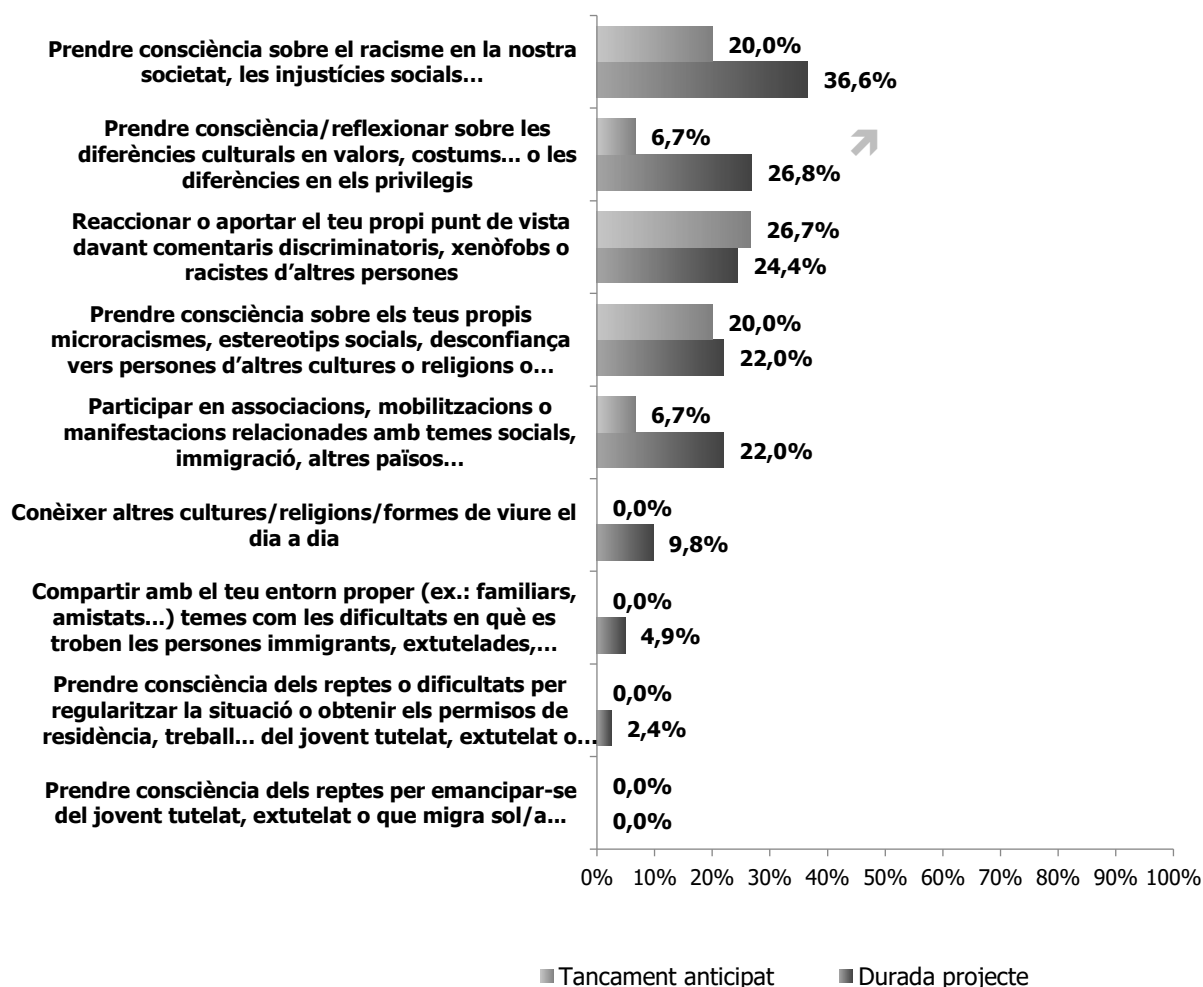
L'objectiu de les anàlisis que es presenten a continuació és identificar possibles diferències en el perfil previ del voluntariat amb participació segons la durada prevista i aquell amb tancament anticipat. Aquestes anàlisis es basen en comparar el percentatge que assenyala l'opció de resposta "Prèviament integrat" que s'ha inclòs en les preguntes de l'enquesta.

Alhora d'interpretar aquests resultats cal fer-ho amb cautela, d'una banda, es basen en informació retrospectiva i de l'altra banda es basen únicament en la perspectiva del voluntariat, per tant pot ser difícil discernir si reflecteixen diferències reals en el perfil o en l'autopercepció.

Àrea comunitària

Els perfils inicials o autopercepció en els aspectes relacionats amb l'àrea comunitària són bastant similars, no hi ha cap diferència estadísticament significativa (Prova Chi-quadrat). Tot i així, s'observen algunes tendències que suggereixen que la sensibilització social prèvia és més freqüent en el grup amb relació de durada completa, especialment quan es té en compte el fet de ser conscient o haver reflexionat sobre les diferències culturals, en els valors, els costums o els privilegis (les diferències destacables, però que no assoleixen el nivell de significació $p < 0,05$ s'indiquen amb "↗").

Àrea comunitària: Percentatge que considera tenir "Prèviament integrat" aquell aspecte segons la durada de la participació (%)

Base "Tancament anticipat": 15

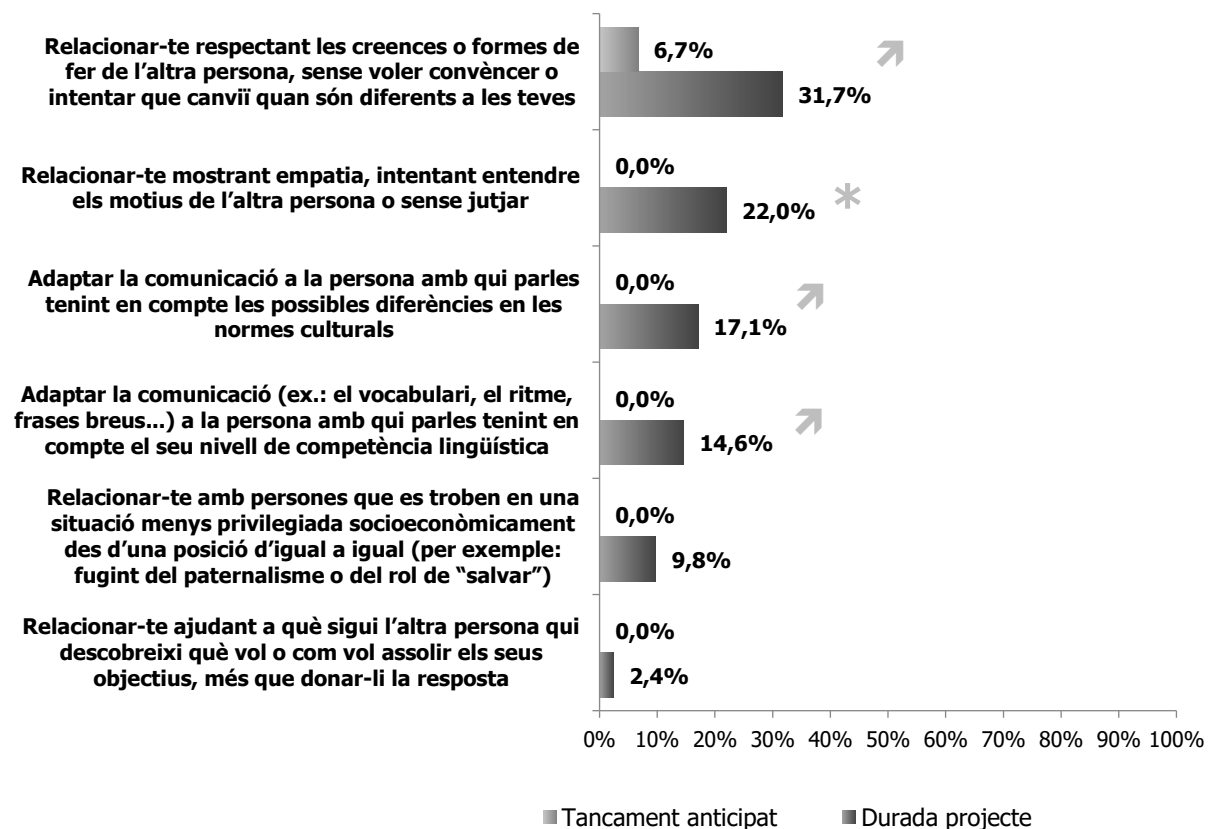
Base "Durada prevista": 41

Àrea interpersonal

En l'àrea interpersonal, en general, es podria hipotetitzar que el grup amb relació de durada completa té més sovint desenvolupades habilitats de relació interpersonal en contextos interculturals prèviament a la participació. Específicament l'única diferència estadísticament significativa (marcades amb *) posa de manifest que en el grup amb durada completa seria més freqüent establir relacions basades en l'empatia i la comprensió (Prova Chi-quadrat, $p=0,048$).

També es podrien destacar algunes tendències pel que fa a l'establiment de relacions basades en el respecte a persones de grups socials diferents al propi i a l'estil comunicatiu previ tot i que no assoleixen el nivell de significació estadística (marcades amb "↗").

Àrea interpersonal: Percentatge que considera tenir "Prèviament integrat" aquell aspecte segons la durada de la participació (%)

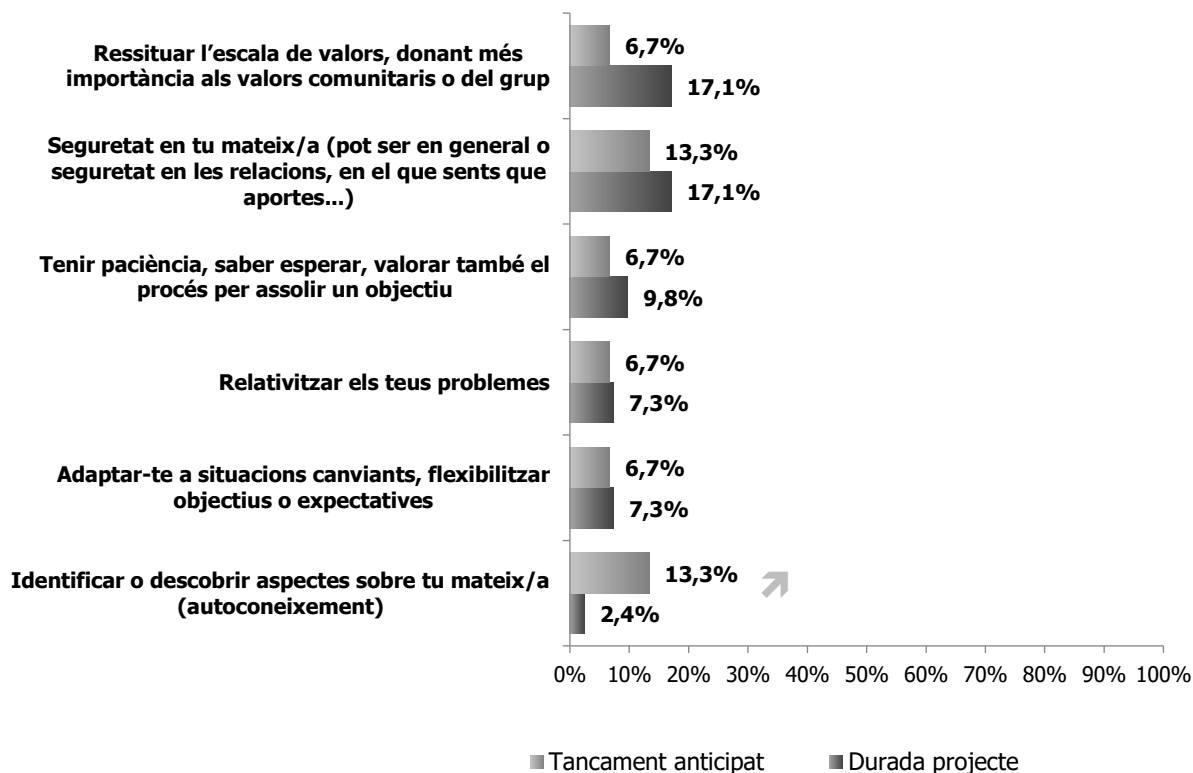

Base "Tancament anticipat": 15
Base "Durada prevista": 41

Àrea personal

En l'àrea personal sembla que els perfils previs serien força similars i no hi ha cap diferència estadísticament significativa. Tot i així, en el grup amb tancament anticipat podria haver la tendència a què sigui més freqüent considerar que ja és té un bon autoconeixement abans de la participació en el projecte (marcada amb "↗").

Àrea personal: Percentatge que considera tenir "Prèviament integrat" aquell aspecte segons la durada de la participació (%)

Base "Tancament anticipat": 15
Base "Durada prevista": 41

B. Diferències en l'efecte del projecte Referents

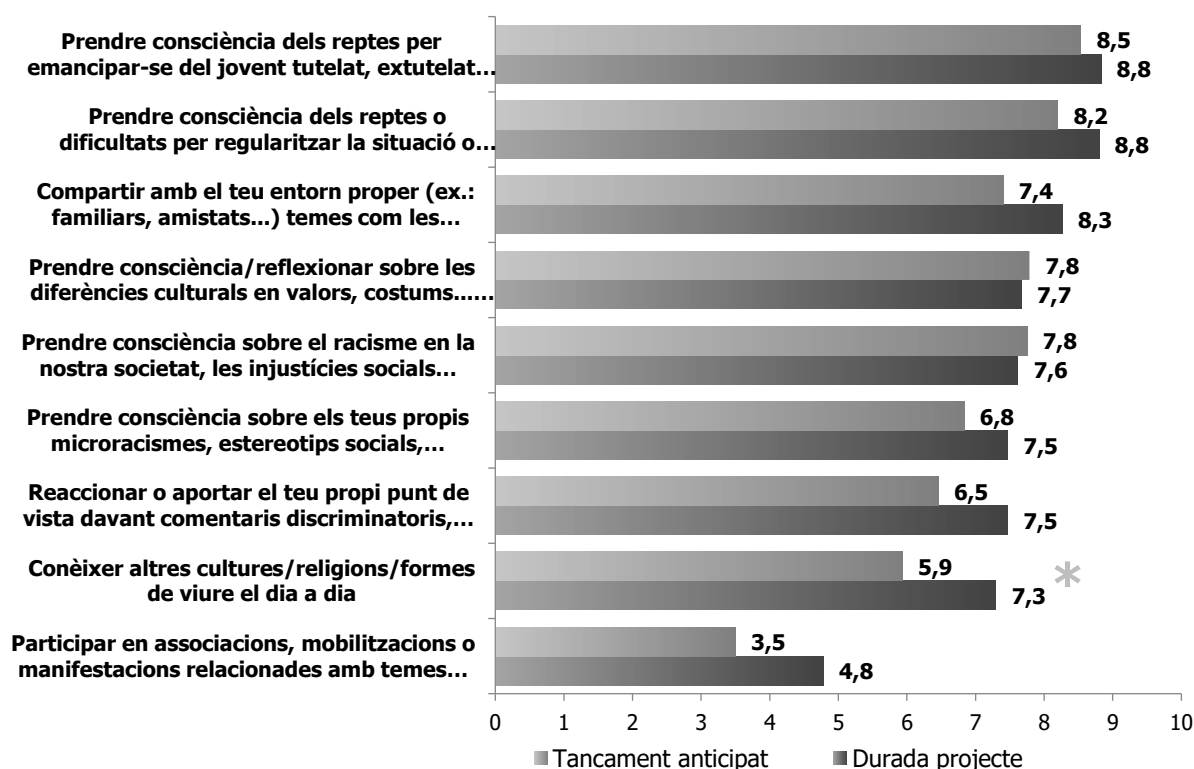
Tenint en compte que la durada de la relació de mentoria i per tant la durada del seguiment tècnic/formació continuada és molt diferent entre el grup de participació amb durada completa i el de tancament anticipat, és lògic pressuposar que hi haurà diferències en l'efecte que ha tingut el projecte.

Així mateix, les puntuacions mitjanes en el grup de participació segons durada prevista permeten visualitzar els possibles efectes en les condicions més òptimes del projecte.

Àrea comunitària

En l'àrea comunitària, tot i que en 7 dels 9 aspectes avaluats el grup de durada completa obté puntuacions generalment més altes, l'única diferència estadísticament significativa (marcada amb *) (prova *U* de Mann-Whitney, $p=0,013$) posaria de manifest que aquest grup considera que obté més coneixement sobre altres cultures, religions i formes de viure que el de tancament anticipat.

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participar en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (mitjana: segons durada de la participació)

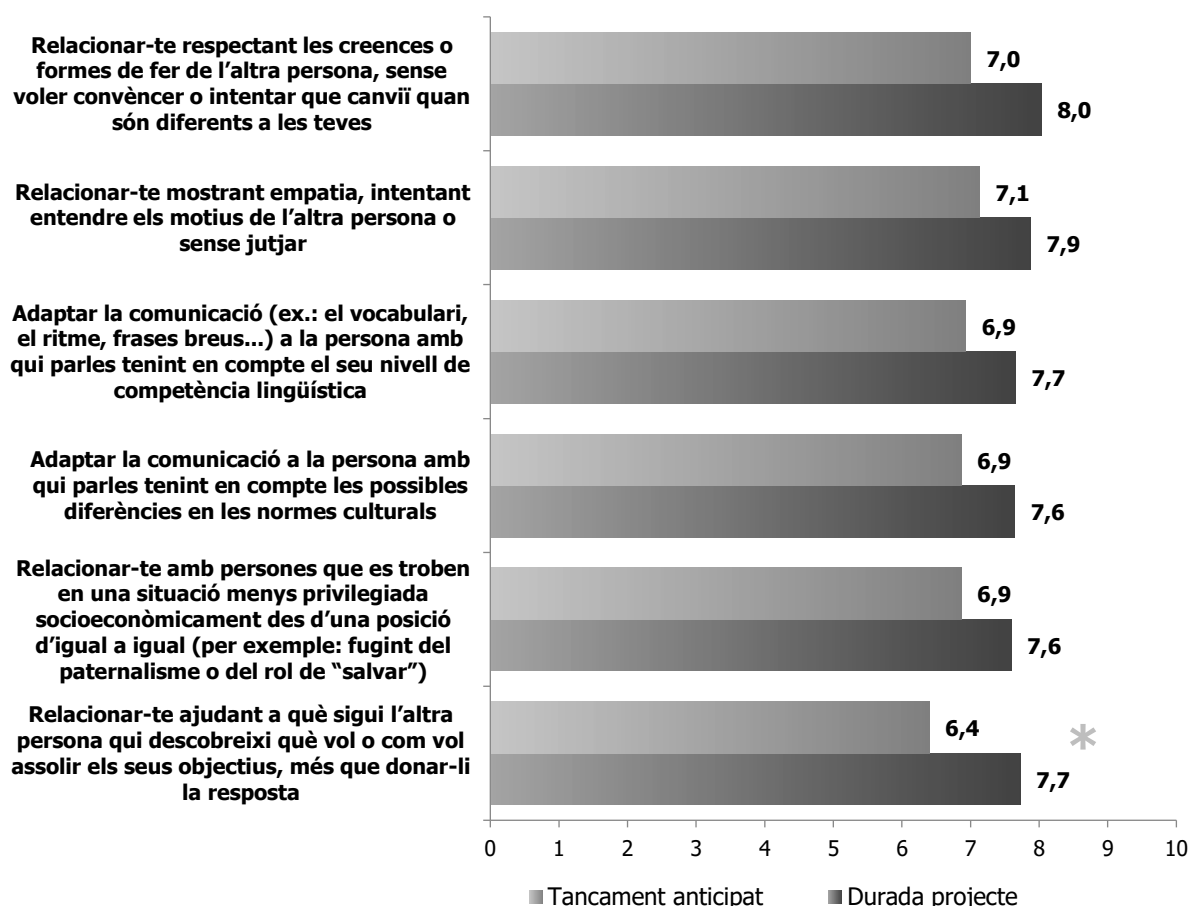
Base "Tancament anticipat" (efecte valorat entre 0 i 10): 12-15
 Base "Durada prevista" (efecte valorat entre 0 i 10): 30-41

D'altra banda, també s'ha de destacar que hi hauria aspectes en què malgrat la participació sigui curta l'efecte podria ser molt similar en ambdós grups, o al menys segons la seva autopercepció. Els aspectes que podrien assolir un efecte similar a curt termini estarien relacionats amb el fet de prendre consciència o reflexionar sobre les diferències culturals i prendre consciència sobre el racisme o altres discriminacions a la nostra societat.

Àrea interpersonal

En l'àrea interpersonal, en tots els aspectes avaluats s'observa la tendència a què el grup de durada completa obtingui puntuacions més elevades, però la única diferència significativa (marcada amb *) (prova *U* de Mann-Whitney, $p=0,044$) apareix en relació amb l'aprenentatge d'acompanyar al o la jove a descobrir i assolir els seus propis objectius.

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participar en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (mitjana: segons durada de la participació)

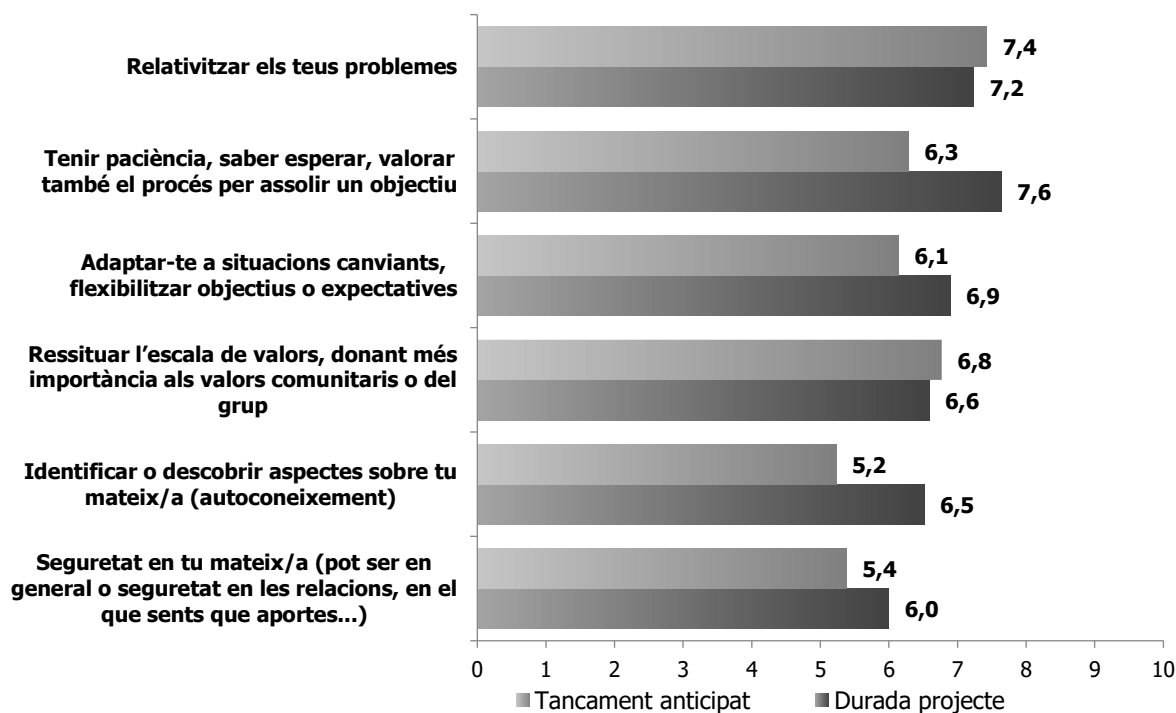

Base "Tancament anticipat" (efecte valorat entre 0 i 10): 14-15
 Base "Durada prevista" (efecte valorat entre 0 i 10): 28-40

Àrea personal

En l'àrea personal, el grup de durada completa obté puntuacions generalment més altes en 4 dels 6 aspectes avaluats, però cap d'aquestes assoliria significació estadística.

Valora de 0 (gens/cap efecte) al 10 (totalment), fins a quin punt participar en el projecte Referents HA TINGUT EFECTE en els següents aspectes...? (mitjana: segons durada de la participació)

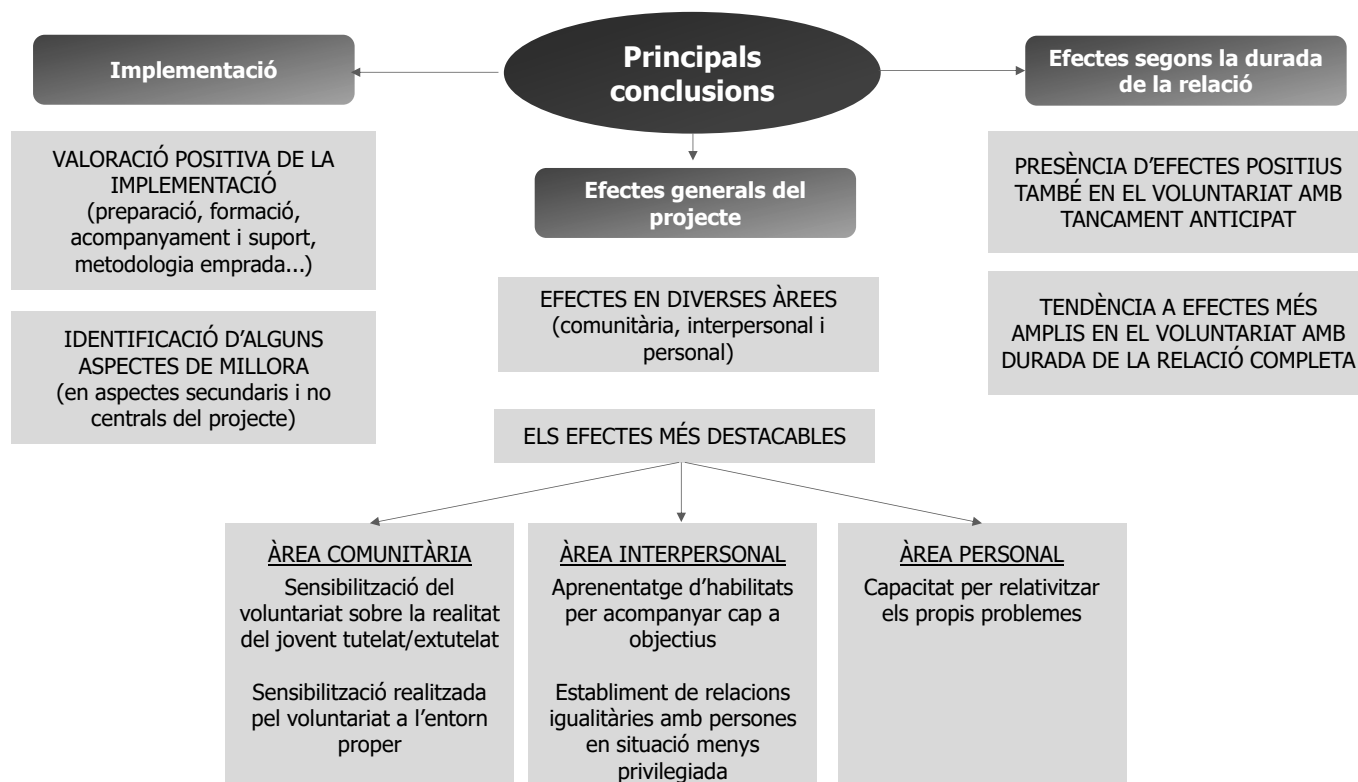

Base "Tancament anticipat" (efecte valorat entre 0 i 10): 13-14
Base "Durada prevista" (efecte valorat entre 0 i 10): 32-38

En aquesta àrea també hi hauria aspectes en què malgrat la participació sigui curta l'efecte podria ser molt similar en ambdós grups, per exemple l'efecte percebut del projecte quant a relativitzar els propis problemes o ressituar l'escala de valors.

5. Conclusions

En conjunt les principals conclusions de l'estudi de manera esquemàtica es mostra a continuació:

Valoració positiva de la implementació

El voluntariat valora positivament els diferents aspectes de la implementació, com és la preparació, la formació i l'acompanyament o suport rebut; així com la metodologia i professionalitat de l'equip.

Els aspectes de millora identificats generalment fan referència a aspectes més aviat secundaris i no centrals del projecte.

Els efectes del projecte són diversos

En base a les percepcions del voluntariat, el projecte té efectes en diverses àrees i aspectes. Destaquen principalment els següents:

- La sensibilització del voluntariat sobre la realitat del jovent tutelat i extutelat, tant pel que fa als reptes en l'emancipació com les dificultats legals i administratives que es troben.
- La tasca de sensibilització que desenvolupa el voluntariat amb l'entorn proper.
- L'aprenentatge d'habilitats per acompanyar a una altra persona a partir dels objectius o interessos de l'altra.
- L'establiment de relacions més igualitàries amb persones en situacions menys privilegiades.
- La capacitat per relativitzar el propis problemes.

Els efectes identificats en el voluntariat són coherents amb els obtinguts en altres estudis realitzats amb projectes de mentoria que identifiquen efectes en: competència intercultural, habilitats interpersonals i emocionals (Ajuntament de Barcelona, 2017; Projecte Rossinyol); compromís cívic (actituds i conductes) (Goldner & Golan, 2015; projecte Perach); rebuig cap a actituds/creences de superioritat, consciència del racisme o discriminació social cap a determinats grups (Prieto-Flores, Feu i Casademont, 2016; Projecte Rossinyol).

Cal tenir en compte que en l'únic estudi en què l'anàlisi de l'efecte en el voluntariat es deriva de la comparativa entre un grup participant i un grup control s'identifiquen efectes positius en menys àrees (Prieto-Flores, Feu i Casademont, 2016). En aquest sentit, no s'obtenen diferències en: actitud d'apertura i respecte cap altres cultures, competència intercultural, habilitats interpersonals d'escolta, observació..., empatia, i habilitats de comunicació intercultural.

Les relacions amb tancament anticipat tenen efecte positiu en el voluntariat

El voluntariat que ha tingut una participació de menor durada a l'establerta també informa d'efectes positius en totes les àrees, tot i que solen ser de menor magnitud.